

Dr hab. Tadeusz Danilewicz, prof. WSB

18 XII 2017

Instytut Nauk Społecznych i Humanistycznych

Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku

Grunwaldzka 238 A

80-266 Gdańsk

tdanilewicz@wsb.gda.pl

Ocena pracy doktorskiej Pani mgr Marleny Kardasz

pt. The Role of Metaphors in Expressing Emotions on Internet Forums for Adult Children of Alcoholics (*Rola metafor w wyrażaniu emocji na internetowych forach dla dorosłych dzieci alkoholików*)

Rozprawa doktorska Pani mgr Marleny Kardasz zatytułowana The Role of Metaphors in Expressing Emotions on Internet Forums for Adult Children of Alcoholics (*Rola metafor w wyrażaniu emocji na internetowych forach dla dorosłych dzieci alkoholików*) została wykonana pod kierunkiem Pani dr. hab. Danuty Stanulewicz-Skrzypiec, prof. nadzw. UG. Praca jest całkiem obszerna, liczy 249 stron druku. Po spisie treści, znajduje się zasadnicza część rozprawy, na którą składa się 5 rozdziałów, z których pierwsze 3 stanowią część teoretyczną, a kolejne 2 – część badawczą pracy. Pracę zamykają spis wykorzystanych źródeł, alfabetyczna lista metafor oraz streszczenia w języku angielskim i polskim.

Zasadniczym celem rozprawy jest opisanie metaforycznych konceptualizacji obecnych przy wyrażaniu emocji przez dorosłe dzieci alkoholików na forach internetowych. Autorka posługuje się założeniami i wybranymi narzędziami badawczymi dostępnymi w tradycji językoznawstwa doświadczeniowego, bardziej znanego jako językoznawstwo kognitywne. Należy od razu zaznaczyć, że tematyka emocji nie jest nowa, powstało i z pewnością ukaże się jeszcze wiele kolejnych opracowań. Dzieje się tak dlatego, że kategoria emocji - tutaj

zwykle negatywnych - jest niezwykle wręcz bogata semantycznie, ma ona dynamiczny charakter, ponieważ stale podlega zmianom i modyfikacjom, stąd trudno jest oczekiwać pełnej analizy tej złożonej kategorii w jednej rozprawie. Wydaje się, że Doktorantka postąpiła słusznie wybierając internetowe dane językowe do analizy ponieważ dzięki poczuciu przynależności do grupy oraz pewnej anonimowości obecnej na forach internetowych negatywne emocje wydają się być wyrażane bez większych barier.

W pierwszym rozdziale rozprawy Autorka sprawnie przedstawia dane źródłowe na temat emocji i języka, który pozwala człowiekowi konceptualizować emocje, których doświadcza. Dane źródłowe zostały właściwie opracowane, wybrane narzędzia badawcze z językoznawstwa kognitywnego zostały wystarczająco zilustrowane. Być może wprowadzenie i zanalizowanie w pierwszym rozdziale podstawowej – jak się wydaje – kategorii *równowagi*, pozwoliłoby na pełniejsze opisanie analizowanych emocji. Przecież fizyczne czy językowe wyrażenie emocji jest skutkiem zachwiania pewnej *równowagi*. Należy także zauważyć, że analiza byłaby pełniejsza, gdyby Autorka dołączyła do stosowanych instrumentów badawczych parametr aksjologiczny. Trudno jest w pełni opisać konceptualizację emocji w oderwaniu od wartościowania a już zwłaszcza wtedy, gdy mówimy o kategoriach ‘czysto’ ludzkich odnoszących się do jakiegoś zła.

Rozdział drugi rozprawy został słusznie poświęcony opisowi grupy społecznej dorosłych dzieci alkoholików, która wykształciła swoiste cechy radzenia sobie z emocjami. Autorka dobrze wykorzystała dostępne źródła i stworzyła adekwatny profil analizowanej grupy.

Rozdział trzeci sprawnie omawia cechy komunikacji internetowej koncentrując się na charakterystyce tekstów obecnych na forach internetowych ze szczególnym uwzględnieniem tekstów dorosłych dzieci alkoholików. Jest to swoisty wstęp do analizy metafor obecnych w konceptualizacjach emocji badanej grupy społecznej.

Rozdział czwarty zawiera analizę metafor odnoszących się do życia i emocji wyrażanych przez dorosłych dzieci alkoholików. Autorka słusznie zauważa, że główne domeny źródłowe w zebranych materiale językowym odnoszą się głównie do podróży, której odwzorowania dotyczą życia, powrotu do równowagi oraz miłości. Zebrany materiał językowy spełnia swoją ilustrującą funkcję, szkoda tylko, że Doktorantka nie załączyła charakterystyki odwzorowań (ang. mappings) od domeny źródłowej do domeny docelowej. Pomogłoby to zdecydowanie w bardziej klarownym przedstawieniu konceptualizacji, gdyż

identyfikacja odwzorowań między domeną źródłową a docelową istotnie pogłębiłoby proponowaną analizę.

Rozdział piąty rozprawy poświęcony jest analizie emocji i stanów emocjonalnych doświadczanych przez dorosłe dzieci alkoholików. Jest to rozdział, gdzie Doktorantka zawarła najwięcej własnych spostrzeżeń i oczywiście, gdzie tzw. wkład własny włożony w analizę danych językowych jest największy. Autorka rozprawy zaczyna słusznie od klasycznej już propozycji Kövecses'a (2010) na temat najbardziej typowych metafor konceptualnych dotyczących emocji, które w dalszej części rozdziału właściwie modyfikuje i rozbudowuje posługując się obszernymi danymi językowymi. Tak, jak można się było tego spodziewać, emocje doświadczane przez dorosłe dzieci alkoholików są w przeważającej mierze negatywne. Autorka wykazuje, że domeny docelowe w konceptualizacjach metaforycznych odnoszą się najczęściej do SMUTKU, GNIEWU, STRACHU, WSTYDU, NIENAWIŚCI, URAZY, WINY, itp. Typowe domeny źródłowe to np. PRZECIWNIK lub WOJNA. Zaletą rozdziału jest zawarta w nim taksonomia domen źródłowych i docelowych wraz z liczbą ilustrujących je danych językowych. Należy tutaj także podkreślić fakt, że konceptualizacja emocji pozytywnych, czy negatywnych ma wyjątkowo subiektywny charakter i mimo, że możemy o nich rozmawiać odnosząc się do aktywowanych domen, ich indywidualne doświadczanie ma zawsze bardzo subiektywny tzn. niedostępny innym, charakter.

Uważam, że rozprawa doktorska Pani mgr Marleny Kardasz ma swoje niewatpliwe zalety, ale też i mankamenty. Do zalet zaliczam to, że proponowana analiza wskazuje, że językowe realizacje związane z emocjami są wielowymiarowe i wielowarstwowe; stąd emocje powinny być i są analizowane w rozmaitych kontekstach oraz w odniesieniu do innych pojęć. Do mankamentów zaliczam brak pełniejszego wprowadzenia do założeń oraz instrumentów badawczych językoznawstwa kognitywnego, na których praca się opiera. Scharakteryzowanie założeń odnośnie natury języka w językoznawstwie kognitywnym, które zawierałoby podejście do języka oparte na „użyciu” związane z pojmowaniem struktury języka jako dynamicznej struktury „wylaniającej się” z *doświadczenia*, które przecież motywuje metaforyczne konceptualizacje u dorosłych dzieci alkoholików. Parametr aksjologiczny –wspomniany już wcześniej – doprowadziłby do pełniejszego wyjaśnienia konceptualizacji, która właściwie jest nierozzerwalnie związana z wartościowaniem. Wprowadzenie do takich kategorii jak poznanie zakulisowe, obrazowanie konwencjonalne, dynamika siły oraz pełniejszy opis procesu rozumienia metafor poprzez analizę ich – również

wspomnianych wcześniej - odwzorowań (mapping), wpłynęłoby niewątpliwie na uzyskanie bardziej pogłębionej analizy opisywanych zjawisk.

Mimo wspomnianych wyżej krytycznych uwag, należy przyznać, że rozprawa doktorska Pani mgr Marleny Kardasz posiada znaczne wartości poznawcze. Autorka wystarczająco biegle posługuje się wybranymi przez siebie narzędziami badawczymi, praca zawiera wiele własnych spostrzeżeń, zwłaszcza w rozdziale piątym oraz napisana jest odpowiednim językiem.

Konkludując, stwierdzam, że przedstawiona do oceny praca Pani mgr Marleny Kardasz spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim i w związku z tym wnoszę o dopuszczenie Doktorantki do dalszej części przewodu.

